

ВІДНОВЛЕННЯ ДЛЯ ВСІХ

мапінг та аналіз нормативно-правових актів у сфері відновлення з метою визначення прогалин і формування рекомендацій щодо пріоритетних напрямків розробки/оновлення нормативно-правової бази з оцінкою гендерно-інклюзивного аспекту

Вокс
Україна

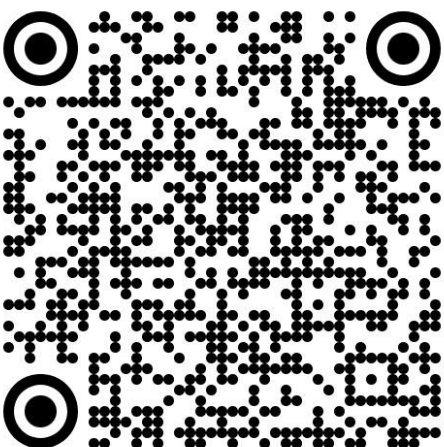
Цей аналітичний звіт став можливим завдяки підтримці Уряду Великої Британії, наданій через Міністерство закордонних справ, у справах Співдружності націй та розвитку Сполученого Королівства в межах проєкту «Жінки. Мир. Безпека: діємо разом», який реалізує Український Жіночий Фонд. Інформація, що представлена у матеріалі, не завжди відображає погляди Уряду Великої Британії, Українського Жіночого Фонду та Урядової уповноваженої з питань ґендерної політики

ГО «Вокс Україна»
Київ, 2025

Дашборд із графіками, використаними у звіті, можна знайти за [посиланням](#) або QR-кодом.

Таблицю з відібраними для звіту НПА можна знайти за [посиланням](#) або QR-кодом.

Вступ

Четвертий рік триває повномасштабна агресія Росії проти України. Масштаби наслідків вражають: загибель тисяч цивільних, мільйони зруйнованих домівок, значні економічні збитки.

Станом на [листопад](#) 2024 року в Україні було пошкоджено чи зруйновано 236 тисяч житлових будинків, півтисячі великих і середніх приватних та державних підприємств, понад 26 тисяч кілометрів автомобільних доріг, а втрати енергетичного сектору оцінюють у 14,6 млрд доларів. Внаслідок війни суттєво постраждали економіка, освіта, довкілля. Станом на кінець 2024 року пряма шкода Україні [оцінюється](#) в 176 млрд доларів. За [оцінками](#) Світового банку, Європейської комісії та ООН, вартість відновлення України становить близько 524 млрд доларів, і ці цифри зростають щодня.

Оскільки життя неможливо поставити на паузу, а українці, що втратили житло і роботу, потребують підтримки, Україні необхідно здійснювати відбудову одночасно з протистоянням РФ на лінії фронту.

Поточна та повоєнна відбудова України, для якої держава заклала підвалини, ухваливши низку законів про принципи територіального розвитку, — це не повернення до довоєнного стану, а глибока модернізація країни за принципом «build back better» («краще, ніж було»).

Ідеться не лише про відновлення зруйнованих об'єктів, а й про модернізацію інфраструктури відповідно до сучасних вимог енергоефективності, безпеки та інклюзивності, зокрема з урахуванням гендерно-інклюзивних підходів. Багато житлових будинків, інфраструктурних об'єктів та підприємств були зведені ще за радянських часів, коли стандарти якості життя, безбар'єрності та екологічності були значно нижчими. Відбудова на нових засадах дозволить створити більш комфортне та безпечне середовище для громадян.

Від початку повномасштабного вторгнення команда аналітичного центру «Вокс Україна» [веде моніторинг](#) усіх нормативно-правових актів (НПА) воєнного часу, які мають помітний вплив на регуляторне середовище України. В ході аналізу регуляцій у сфері відновлення ми виокремили з нашої бази кілька сотень НПА, так чи інакше пов'язаних із відбудовою країни після війни. Вони стосуються як відбудови фізичних об'єктів, так і реформ освіти, енергоефективності, управління відходами тощо, які задають ширшу рамку того, за якими правилами житиме Україна в наступні роки. З цих документів команда «Вокс Україна» виокремила

218 регуляцій, які, на нашу думку, найбільше впливають і впливатимуть на процес відбудови України.

Ключовою проблемою наразі залишається відсутність єдиного рамкового закону, який би систематизував та узагальнив принципи відбудови, згадані в різних документах. Такий закон має визначити архітектуру відбудови, зокрема розподіл повноважень і відповідальності між органами влади, а також між публічними та приватними учасниками процесу.

На розгляді громадськості вже понад [рік](#) перебуває [проект](#) закону «Про засади відновлення України», який має врегулювати це питання. Ми рекомендуємо зосередити зусилля уряду, громадськості, міжнародних партнерів, долучених до відбудови України, на ухваленні якісного та обговореного з громадськістю й основними стейкхолдерами закону про відбудову, що стане фундаментом для ефективного та прозорого процесу відновлення країни та рамкою для розробки підзаконних актів.

Примітка. У цьому звіті ми використовуємо слова «відбудова» й «відновлення» як синоніми.

Ключові висновки та рекомендації

1) Ухвалити рамковий закон

З 2022 року, коли почалося повномасштабне вторгнення РФ і питання відбудови постало руба, уряд і парламент ухвалили сотні нормативно-правових актів, що так чи інакше стосуються теми відбудови, відновлення та нових правил життя для України. У цьому аналізі ми виокремили понад дві сотні таких. Попри наявність великої кількості НПА про принципи відбудови певних об'єктів чи специфічні вимоги до відновлення і розбудови різних сфер життєдіяльності українців, досі немає єдиного рамкового закону, який формував би наскрізні правила відбудови. **Відповідний законопроект «Про засади відновлення України» необхідно допрацювати та ухвалити. Зокрема, на нашу думку, потрібно більше деталізувати статтю закону про участь громадськості у відновленні (Стаття 30 у проекті закону).**

2) Усунути неузгодженості між НПА різного рівня

Підзаконні акти не завжди відповідають принципам чи нормам, закладеним у нормативно-правові акти вищого рівня. Так, один із ключових НПА для організації відновлення — постанова КМУ від 18 липня 2023 р. [№731](#) «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад» — не вимагає проведення гендерного аналізу чи врахування практик гендерно-інклюзивного відновлення, попри те, що в законі [156-VIII](#) «Про засади державної регіональної політики», на який спирається постанова, є чітка норма: *«Розроблення регіональних стратегій розвитку здійснюється на основі оцінки потреб заінтересованих сторін та вигодонабувачів (бенефіціарів) у регіоні, оцінки гендерного впливу, а також з урахуванням розвитку територіальних громад, функціональних типів територій»*. Потрібно додати до цієї постанови вимогу проводити гендерний аналіз планів розвитку територіальних громад, а також аналіз безбар'єрності.

3) Реально залучати стейкхолдерів до розробки рішень

Важливою складовою інклюзивного відновлення є реальна, а не формальна участь різних груп стейкхолдерів у процесі розробки та ухвалення рішень. Важливо враховувати потреби українців проактивно, на етапі створення НПА, а не реактивно, коли з'ясовується, що певні регуляції залишили частину громадян «за бортом». Важливим інструментом для цього має стати закон [3841-IX](#) «Про публічні консультації», який [запрацює](#) через рік після скасування воєнного стану. Він

запроваджує обов'язкові консультації з громадськістю для всіх органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також передбачає створення електронної платформи для їх проведення, що дозволить залучати, зокрема, маломобільне населення.

Однак залучати українців до ухвалення рішень потрібно вже сьогодні. Помічними стали б експериментальні проєкти, які дозволили б уже зараз протестувати норми закону на практиці й за потреби вдосконалити їх до моменту вступу закону в дію.

Другий момент, на жаль, не врегульований законом, — проведення громадських консультацій для законопроєктів, ініційованих народними депутатами. В Україні ця практика необов'язкова, на відміну від публічних обговорень законопроєктів, ініційованих урядом, тож депутати користуються нею дуже [рідко](#). Наприклад, у 2025 році на громадське обговорення відправили [законопроєкт 12260](#) про кредитну історію. До того процедурою востаннє користувалися у 2010 році. Це призводить до того, що українці часто можуть «голосно» висловити свою думку про НПА лише через медіа чи за допомогою петицій до президента з проханням вето певний закон.

При організації громадських обговорень та інших форм залучення українців до ухвалення рішень важливо цілеспрямовано дбати про те, щоб люди різного віку, різної статі, різних професій та з різними потребами були включені до дискусії. Хоча часто врахувати всі потреби не вдається, однак таке партнерство при розробці рішень дасть ширше розуміння їхнього майбутнього впливу та дозволить побачити чутливі моменти ще до їхнього затвердження й реалізації. Залучення різних груп осіб до обговорення рішення також дозволить знизити «градус напруги» навколо нього та запобігти можливим протестам.

4) Уніфікувати терміни, що стосуються відбудови України

Ще на початку 2022 року, відразу після звільнення Київщини й Чернігівщини від російських військ, Україна почала [відновлення](#) зруйнованої інфраструктури та будівель. З того часу процес триває. Попри це, зокрема через відсутність рамкового закону, немає узгодженого «словника відновлення», тому часто виникає невизначеність при використанні термінів «відновлення», «відбудова» й подібних.

В українському законодавстві є такі визначення терміну «відновлення» в контексті фізичних руйнувань:

Відновлення — сукупність робіт на об'єкті, пошкодженому внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів (далі — пошкодженому об'єкті), що виконується (в тому числі поетапно) з метою досягнення експлуатаційного придатного стану такого об'єкта шляхом поточних, капітальних ремонтів об'єкта (частин об'єкта) або реконструкції об'єкта (відокремлених частин об'єкта) (Міністерство інфраструктури, Наказ від 06.08.2022 № [144](#)).

Відновлення — сукупність робіт, що виконуються, зокрема поетапно, з метою досягнення експлуатаційно придатного стану об'єкта гідроенергетики шляхом нового будівництва, капітального ремонту, реконструкції, реставрації зруйнованого або пошкодженого внаслідок збройної агресії Російської Федерації об'єкта гідроенергетики (постанова КМУ від 24.12.2024 № [1483](#))

Відновлення зруйнованого майна та інфраструктури — розроблення проектної документації та проведення її експертизи в установленому законодавством порядку, придбання об'єктів нерухомості на заміну знищених, будівництво, поточний ремонт (постанова КМУ від 29.07.2022 № [879](#)).

Відновлення та/або відбудова об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури (далі — відновлення та/або відбудова об'єктів) — комплекс робіт та заходів, спрямованих на реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт, нове будівництво об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури, які були пошкоджені або зруйновані внаслідок збройної агресії Російської Федерації; реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт існуючих об'єктів нерухомого майна та інфраструктури, нове будівництво об'єктів, які забезпечують економічний розвиток регіонів (Мінінфраструктури, Наказ від 23.01.2024 № [65](#)).

Відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України, — комплекс першочергових організаційних, фінансових та інших заходів, що спрямовуються на прискорене відновлення об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового та громадського призначення до стану, що дозволяє забезпечити повернення в регіон внутрішньо переміщених осіб та біженців, створення сприятливих умов для діяльності всіх суб'єктів господарювання (Закон України від 05.02.2015 № [156-VIII](#))

Відновлювальні роботи — комплекс робіт, пов'язаних з відновленням будівель, споруд, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які були зруйновані або пошкоджені внаслідок надзвичайної ситуації, та відповідних територій (Кодекс цивільного захисту України, 02.10.2012 № [5403-VI](#)).

Проект закону «Про засади відновлення» України пропонує таке визначення:

Відновлення — діяльність, спрямована на подолання гуманітарних, соціальних, економічних, екологічних та інших наслідків, спричинених збройною агресією російської федерації проти України, та/або створення умов для соціально-економічного зростання, покращення життєдіяльності населення та діяльності суб'єктів господарювання на певній території, незалежно від того чи постраждала безпосередньо така територія від збройної агресії російської федерації проти України.

Із цих визначень не до кінця зрозуміло, чи «відновлення» — це виключно сукупність робіт на певному об'єкті, чи також підготовчі роботи, наприклад, проведення експертиз. Інше питання — чи вважається відновленням лише повернення «експлуатаційно придатного стану» раніше існуючим об'єктам, чи може йтися й про нове будівництво (у такому разі, коли таке будівництво буде відновленням, а коли — ні?). Чи «відновлення» — це не лише про будівництво, а й

загалом про подолання наслідків збройного нападу Росії, як у проєкті закону? (тут доречно говорити не тільки про Росію, а про «країни-агресори», адже великих збитків Україні завдали і «шахеда», вироблені в Ірані, і зброя та військові з Північної Кореї, а також використання Росією території та ресурсів Білорусі).

На нашу думку, **було б корисно уніфікувати у визначеннях переліки дій, що підпадають під визначення «відновлення», а також чітко окреслити різницю між, наприклад, «відновленням зруйнованого майна та інфраструктури» та «відновленням та/або відбудовою об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури».** Якщо різниця не принципова і нею можна знехтувати, варто використовувати єдиний універсальний термін для таких процесів, щоб зробити законодавство більш визначеним.

5) Гендерний аспект не лише для НПА з соціальної сфери

Рамковий закон [2866-IV](#) «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» серед іншого вказує, що *«державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на ... забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень».*

В наказі Міністерства соціальної політики від 07.02.2020 [№86](#) «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів» вказано, що *«Інструкція встановлює загальні вимоги до застосування гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів з метою виконання норм Закону України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” ... застосовується при розробленні документів, спрямованих на регулювання суспільних відносин, що містять норми права, мають неперсоніфікований характер і розраховані на неодноразове застосування».*

Ці ж формулювання повторюються в наказі Міністерства соціальної політики від 27.12.2022 [№359](#) «Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад»: *«гендерний підхід та підхід, що базується на дотриманні прав людини, рекомендується застосовувати при розробленні проєктів рішень органів місцевого самоврядування територіальної громади, спрямованих на регулювання суспільних відносин, що містять норми права, мають неперсоніфікований характер і розраховані на неодноразове застосування».*

На нашу думку, **гендерний аналіз, а також забезпечення реальної участі громадян, часто може бути релевантним не лише для нормативно-правових**

актів, що регулюють соціальну сферу, але й для більш технічних НПА. Аналогічно, гендерний аналіз для забезпечення гендерно-інклюзивного підходу доречно застосовувати не лише для норм права, що мають багаторазовий характер, але і для одноразових, які, наприклад, передбачають виділення коштів чи передачу певного майна іншому управителю.

6) Розширити використання гендерно-правової експертизи при підготовці НПА

Норми закону [2866-IV](#) «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» передбачають, що *«проекти нормативно-правових актів підлягають гендерно-правовій експертизі. Висновок гендерно-правової експертизи є обов'язковою складовою пакета документів, що подаються разом з проектом нормативно-правового акта до розгляду. Порядок проведення гендерно-правової експертизи визначає Кабінет Міністрів України»*. Однак на практиці не всі НПА проходять таку експертизу.

Порядок, [розроблений Кабміном](#), описує два підходи до гендерно-правової експертизи: один для урядових, інший — для всіх інших документів. Урядові документи мають проходити експертизу під час реєстрації Мін'юстом, інші (закони України, акти Президента України тощо) — тільки якщо вони внесені у план, який *«погоджується уповноваженою особою (координатором) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків Мін'юсту. План ... складається на підставі пропозицій, які надійшли від державних органів, ... органів місцевого самоврядування, підприємств, ... та громадян»*.

Тобто фактично лише урядові документи проходять обов'язкову експертизу на етапі підготовки, а решта — згодом і лише якщо потрапляють у план. Тому не дивно, що ні в [Регламенті](#) ВРУ, ні в [Рекомендаціях](#) до правил оформлення проєктів законів, ані у вимогах законодавчої техніки немає врахування гендерної складової чи проведення гендерної експертизи.

Ще однією проблемою є мала кількість експертиз у таких щорічних планах. У плані на 2025 рік міститься лише [7 НПА](#), які очікують експертизи, у 2024 році таких НПА було 8, у 2023 році — 5. Для порівняння, за даними порталу «Законодавство України», у 2024 році було ухвалено 220 законів. Тому такий темп здійснення експертизи очевидно недостатній, щоб перевірити існуюче законодавство на врахування норм гендерної рівності. Отже, **Порядок проведення гендерно-правової експертизи потребує змін і розробки**

алгоритму обов'язкового проведення експертизи для всіх актів, зокрема для законів від депутатів та президента, а не тільки для розроблених Кабінетом Міністрів.

Результати експертиз [доступні](#) на сайті Мін'юсту. Ми пропонуємо також відображати результати цієї експертизи у пакеті документів, пов'язаних з НПА, на порталі «Законодавство України» (<https://zakon.rada.gov.ua/>).

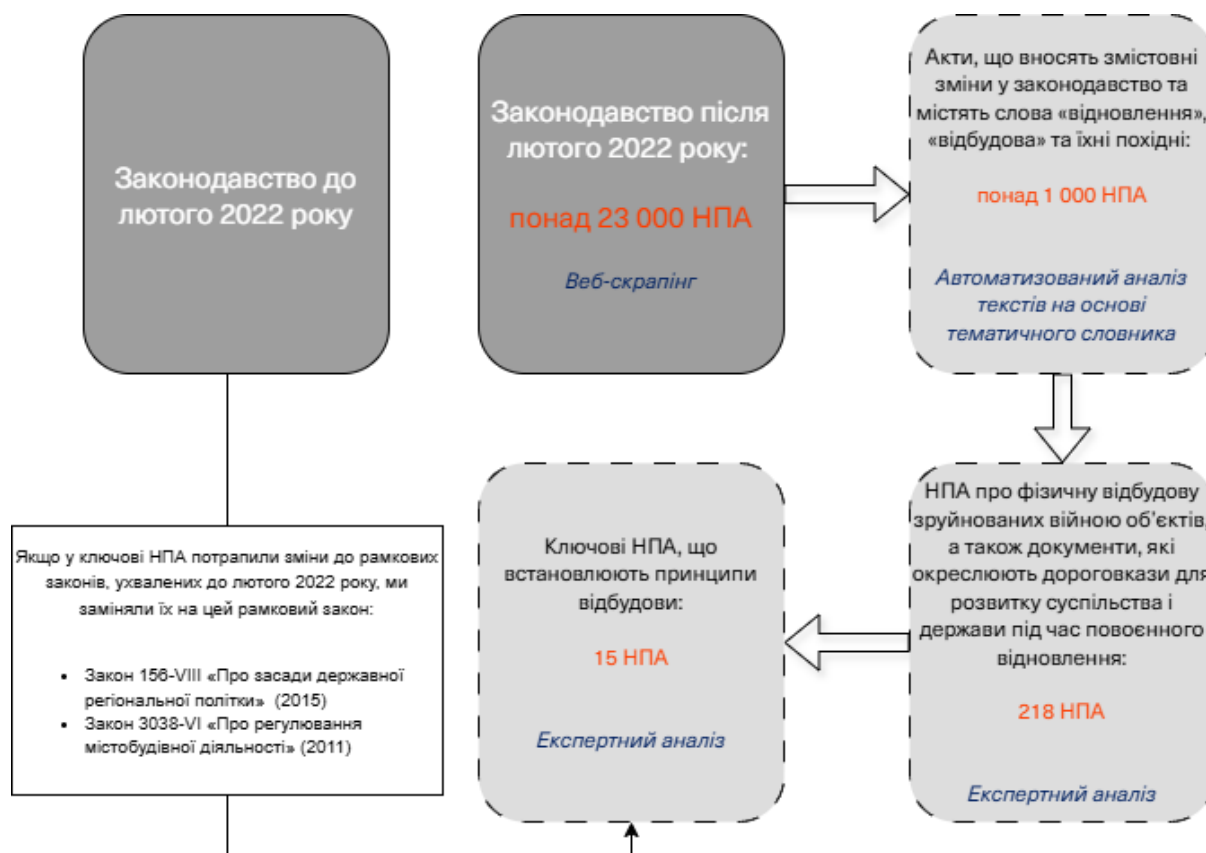
Методологія

Для проведення мапінгу та аналізу нормативно-правових актів у сфері відновлення ми:

1) За допомогою веб-скрепінгу виокремили з усіх нормативних актів на [Офіційному вебпорталі](#) парламенту України «Законодавство України» ті, які центральні органи влади ухвалили з кінця лютого 2022 року (понад **23 тисячі НПА**).

2) З них ми відібрали регуляції, які вносять помітні зміни у нормативно-правове поле. Для цього ми виключили з масиву документи про призначення чи звільнення з посад, про перерозподіл коштів між бюджетними рахунками, про передачу майна, перерахування субвенцій, утворення тимчасових комісій тощо; завдяки цьому ми отримали базу даних, яка налічує **понад 8 тисяч регуляцій**.

Схематичне зображення методології дослідження

3) За допомогою автоматизованого аналізу текстів на основі тематичного словника з отриманого масиву ми виокремили ті НПА, які в тексті мають слова «відновлення», «відбудова» та їхні похідні. В цьому масиві налічується близько **1000 регуляцій**, які стосуються як повоєнного відновлення, так і інших контекстів використання слова «відновлення», як-от «відновлювальна енергетика», «відновлення з'єднання» у телекомунікаціях тощо.

4) З цього переліку за допомогою експертної оцінки ми [виокремили 218 нормативно-правових актів](#), які створюють правила для повоєнного відновлення України (як фізичної відбудови об'єктів чи будівництва за новими правилами, так і турботи про людей, тобто зміни у сферах освіти, соціального захисту, відновлення справедливості для постраждалих внаслідок війни). Для цих регуляцій у [нашій базі](#) доступний короткий опис.

Уточнення. Важливо врахувати, що оскільки ми спиралися на перелік нормативно-правових актів, ухвалених після 2022 року, то частина рамкових документів, які також створюють правила для відбудови, не потрапила у наш аналіз. Тому цей аналіз — лише одна зі складових вивчення нормативного поля, що регулює відновлення країни від наслідків руйнівних дій РФ. Його потрібно доповнити вивченням законодавства, створеного до початку повномасштабного вторгнення.

5) За нашою попередньою оцінкою, до **128 із цих регуляцій (тобто до понад половини)** має сенс включити норми з гендерно відповідального, інклюзивного відновлення. **Автоматизований аналіз текстів** на основі тематичного словника (Додаток 2) показав, що **у 77 з них зустрічаються слова, що вказують на врахування гендерно-інклюзивного аспекту**. У рамках цього дослідження ми не проводили експертний аналіз релевантності цих включень, лишивши його для ключових (про що йдеться далі). Детальний аналіз цих 128 НПА на необхідність та, за наявності, релевантність гендерно-інклюзивних норм може стати темою наступного дослідження.

6) Із 218 нормативних актів ми за допомогою експертної оцінки відібрали ключові, які, на нашу думку, формують основну рамку для відбудови України. Якщо до цього переліку потрапляв НПА, який вносить важливі зміни до рамкового закону, який був ухвалений до лютого 2022 (нагадаємо, що за замовчуванням нормативні акти, ухвалені раніше, не потрапляли до нашого аналізу), то ми долучали до ключових змін саме цей рамковий закон. В результаті ми виділили **15 ключових регуляцій для сфери відновлення**, включно з законами [156-VIII](#) «Про засади державної регіональної політики» (2015) та [3038-VI](#) «Про регулювання

містобудівної діяльності» (2011). Ці закони були ухвалені до 2022 року, але доповнені великою кількістю важливих змін після лютого 2022.

7) Ми проаналізували необхідність та наявність норм про гендерно відповідальне, інклюзивне відновлення у ключових регуляціях та надали рекомендації з удосконалення НПА.

Аналіз нормативно-правових актів у сфері відновлення

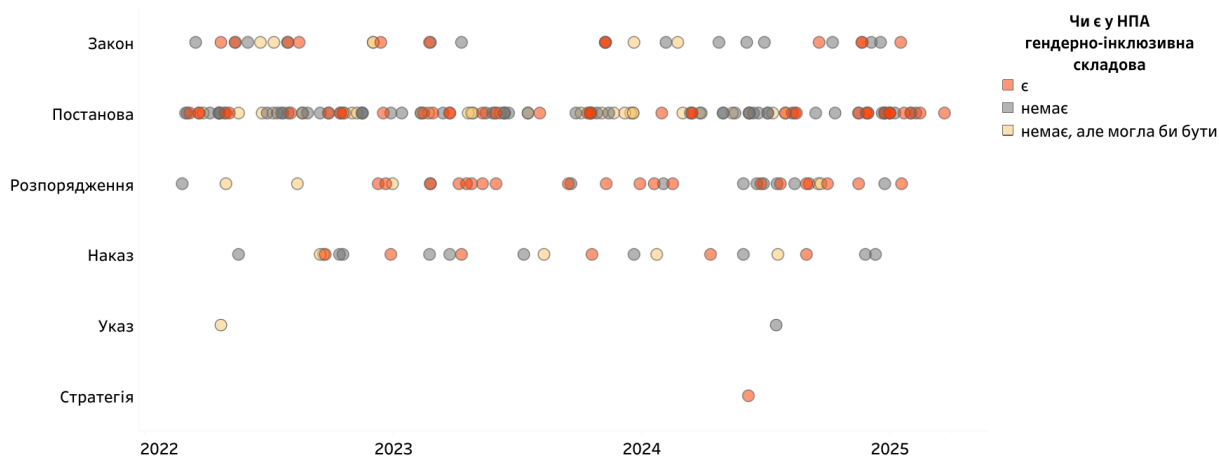
Вже третій рік з початку повномасштабного вторгнення Україна зіштовхується з необхідністю не тільки протистояти ворогу на лінії фронту, а й знаходити кошти на продовження оборони, а відтак — із потребою забезпечити функціонування економіки. Це ставить Україну перед потребою швидко відновлювати зруйноване житло та підприємства. При цьому ми потребуємо усвідомленого процесу відбудови, що зважатиме на вартість та особливості відновлення об'єктів різного призначення, категорію складності, віддаленість від лінії зіткнення тощо.

Україна вже визначилася, що серед ключових принципів відбудови є прозорість, інклюзивність і намір збудувати нові об'єкти «краще, ніж було». Важливим аспектом цього процесу є впровадження гендерно відповідального підходу, що забезпечить рівний доступ чоловіків і жінок до ресурсів, роботи та можливостей розвитку. Адже недостатній гендерний баланс у процесах відбудови [призводить](#) до посилення соціальної нерівності. [Резолюція](#) Ради Безпеки ООН 1325 передбачає залучення жінок до процесів миротворчості та відновлення, що потрібно врахувати в державних програмах (UN Women, 2023). Гендерно відповідальне відновлення [має базуватися](#) на рівному розподілі ресурсів, доступі до працевлаштування та підтримці вразливих груп населення.

В рамках аналізу ми розглянули законодавче поле, яке регулює процес відбудови України (*мапінг*).

На Рисунку 1 показані всі 218 відібраних нормативних актів за типом документа й за хронологією. Із цього зображення видно, що переважно відновлення України регулюється постановами КМУ. Це не дивно, адже зазвичай закони задають основну рамку процесів, а всі деталі описуються підзаконними актами.

Рисунок 1. Відібрані нормативно-правові акти про відбудову

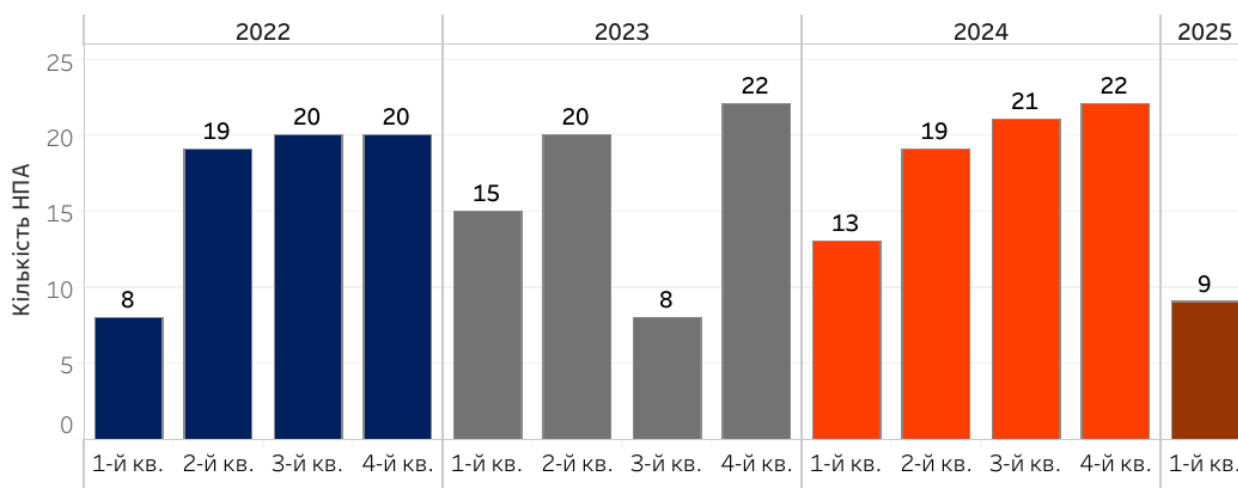

Примітка. На цьому графіку не відображені закони 156-VIII «Про засади державної регіональної політики» (2015) та 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (2011).

На рис. 1 ми позначили помаранчевим та жовтим кольорами ті НПА (128 актів), які, на нашу думку, мають враховувати гендерно інклюзивне відновлення. Нагадаємо, що ми не заглиблювалися в наявність таких норм у всіх цих НПА, обмежившись автоматизованим аналізом за допомогою словника. Натомість ми проаналізували наявність та достатність норм, що впроваджують гендерно відповідальне відновлення та інклюзивний підхід для 15 ключових регуляцій, про що йдеться далі.

Темп ухвалення нормативних актів про відновлення доволі сталий (рис. 2). Так, у 2022 році уряд та парламент ухвалили 68 регуляцій про відбудову, у 2023 році — 64, у 2024 році — 76.

Рисунок 2. Розподіл нормативно-правових актів про відбудову за датою ухвалення

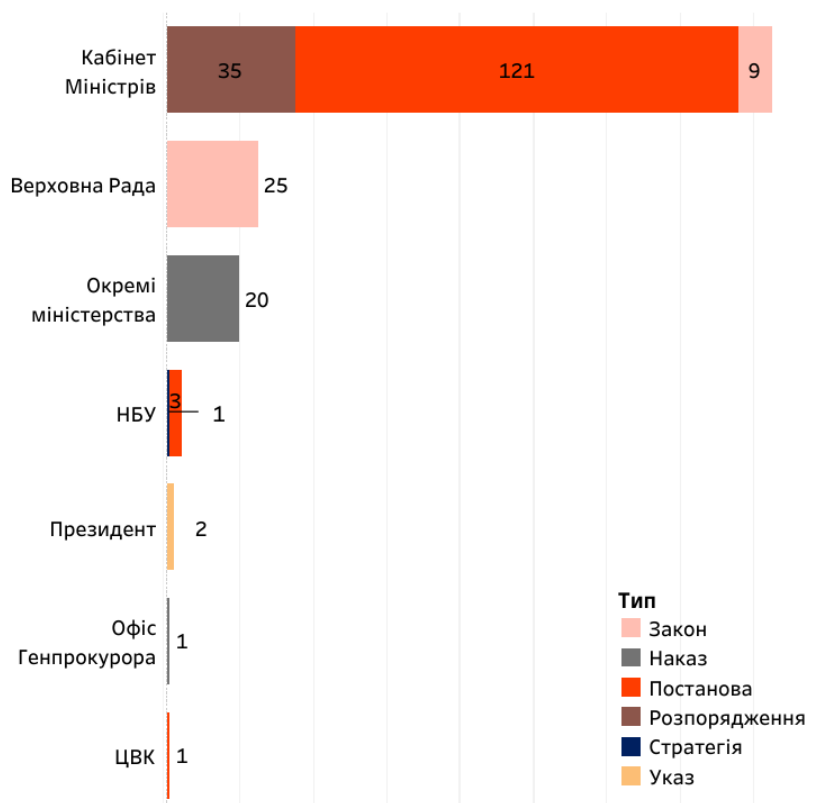

Примітка. На цьому графіку не відображені закон 156-VIII «Про засади державної регіональної політики» (2015) та закон 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (2011).

Найактивнішим ініціатором нормативних актів про відновлення був Кабінет Міністрів.

Йому вдалося досягти першості завдяки ухваленню 121 постанови та 35 розпоряджень, що встановлюють правила відбудови країни (рис. 3). Крім того, «з-під пера» Кабміну вийшло 9 проєктів законів, які згодом були ухвалені.

Рисунок 3. Розподіл нормативно-правових актів про відбудову за типом та ініціаторами

Це, наприклад, закон [3764-IX](#) про забезпечення енергетичної ефективності, який регулює створення місцевих енергетичних планів та діяльність саморегулювних організацій у сфері енергоефективності, які збільшують інклюзивність цієї сфери, розвиваючи горизонтальне регулювання, а не правила, спущені згори вниз.

Важливою віхою стало ухвалення закону [4225-IX](#), який був одним із маркерів виконання угоди з МВФ. Його ухвалили з невеликим запізненням — у 1 кварталі 2025 року замість 4 кварталу 2024. Цей закон встановлює єдині критерії відбору проєктів для державного фінансування. Більшість капітальних видатків будуть зосереджені на урядовому рівні та спрямовані на фінансування стратегічно важливих проєктів замість розподілу коштів між численними дрібними об'єктами та різними розпорядниками бюджетних коштів. До того ж закон вносить зміни до Бюджетного кодексу, встановлюючи, що при використанні програмно-цільового методу в бюджетному процесі важливо застосовувати «гендерно орієнтований підхід, в рамках якого головні розпорядники бюджетних коштів та інші учасники бюджетного процесу враховують гендерні аспекти у процесі планування, виконання та звітування про виконання бюджетних програм».

25 законодавчих ініціатив, що регулюють процес відновлення країни, внесли народні депутати. Законодавче поле у сфері відновлення також доповнили: 20

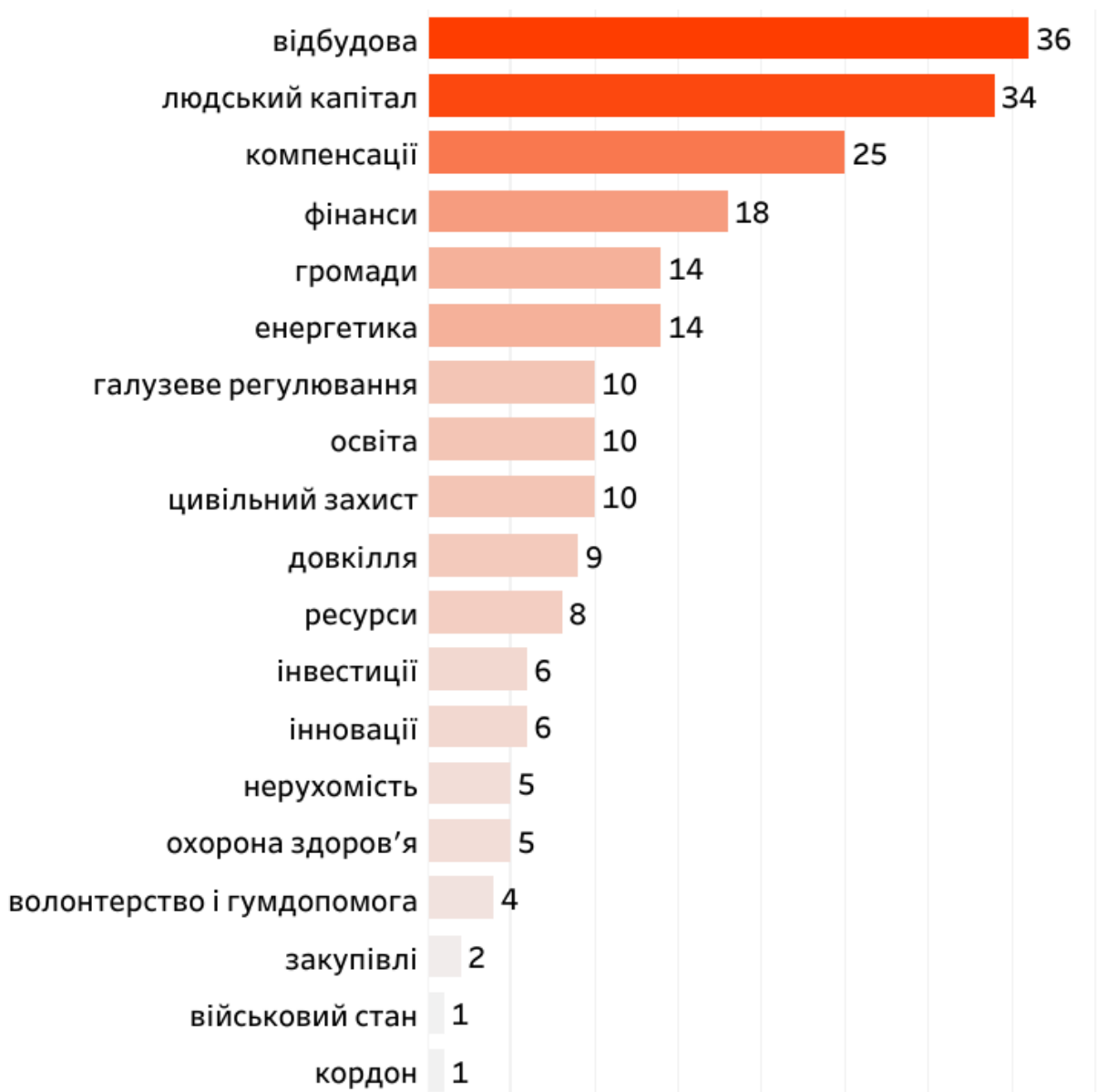
наказів окремих міністерств, 3 постанови та 1 стратегія Національного банку, 2 укази Президента, а також по одному документу від Центральної виборчої комісії та Офісу Генерального прокурора.

Ми згрупували 218 регуляцій у сфері відновлення за кількома критеріями. По-перше, за процесами (які можуть стосуватися різних галузей, але мають спільні риси з організаційної точки зору):

- **урядування**, тобто рішення про створення нових інституцій, зміна повноважень існуючих органів влади, пропозиції з проведення перших виборів після початку повномасштабного вторгнення тощо;
- **планування**. У цій категорії ми об'єднали різноманітні концепції, стратегії та плани заходів, відновлення середньострокового бюджетного планування тощо;
- **фінансування**. Регуляції, які встановлюють правила виділення коштів на відбудову, відновлення житла, інфраструктури, формування субвенції на реалізацію проєктів у рамках Програми з відновлення України, а також правила розподілу фінансів, наприклад, правила використання коштів державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації;
- **управління проєктами**. НПА цієї категорії регулюють правила роботи в різних сферах. Це і взаємодія в рамках електронної системи моніторингу довкілля, і програма розвитку мінерально-сировинної бази з визначенням копалин, які мають стратегічне та критичне значення, і нові вимоги до змісту містобудівної документації, і визначення пріоритетів для інвестування;
- **підтримка людей та підприємств**. У цій категорії правила надання мінігрантів на власний бізнес, списання кредитів, виданих під заставу майна, яке пізніше знищила війна, порядок допомоги внутрішньо переміщеним особам (ВПО), пом'якшення вимог до бізнесу. Всі ці кроки прямо націлені на збереження функціонування бізнесу і підтримку українців;
- **контроль і звітність**. Ця категорія об'єднує регуляції зі створення реєстрів та інформаційних систем, запровадження збору та обліку інформації про пошкоджене та знищене майно, зокрема обстеження такого майна дронами, вимога про щомісячне звітування про надходження та використання коштів на кожному з відкритих в НБУ благодійних рахунків.

Другий вимір групування нормативно-правових актів — галузевий, тобто ми визначили сфери, в межах яких ці реалізуються процеси, обговорені вище. Поділ за сферами базувався на аналізі змісту кожного НПА — предметі регулювання, сфері впливу та цільовій групі. Така класифікація дозволила зрозуміти, які галузі є пріоритетними для державної політики під час війни.

Рисунок 4. Кількість НПА, що пов’язані з відновленням України, за галузями

Ми поділили НПА на 19 галузей:

1. **Відбудова.** НПА, що стосуються фізичного відновлення житла, зруйнованої інфраструктури, зокрема об'єктів критичної інфраструктури, інженерних мереж, доріг тощо. Вони регламентують порядок розроблення та

затвердження проєктної документації, організації ремонтних і будівельних робіт, залучення підрядників, оцінки пошкоджень і стану будівель, а також правила розміщення тимчасових споруд для життєзабезпечення, плани з досягнення Цілей сталого розвитку й створення єдиної цифрової системи DREAM — тобто те, що рамково визначає правила відбудови України.

2. **Людський капітал.** Акти, спрямовані на підтримку, захист, розвиток та адаптацію населення до нових умов життя у зв'язку з війною. Сюди увійшли документи, що стосуються міграційної політики, соціального захисту, підтримки зайнятості населення.
3. **Компенсації.** Нормативні акти про механізми матеріального відшкодування за втрати, спричинені війною. Це порядок оцінки шкоди, діяльності тематичних комісій, правила подання заявок на компенсацію, виплати постраждалим людям та підприємствам. На відміну від відбудови, тут ідеться саме про визнання шкоди та її компенсацію у грошовій чи іншій формі, а не про фізичне відновлення об'єктів.
4. **Фінанси.** Акти, що регулюють фінансування відновлення, розподіл державних та донорських коштів, створення і функціонування спеціальних фондів, субвенцій і трансфертів. НПА цієї галузі стосуються організації та управління фінансовими ресурсами незалежно від того, на що саме ці ресурси будуть спрямовані.
5. **Громади.** НПА, що регламентують діяльність органів місцевого самоврядування: розширення чи зміну повноважень, просторове планування, управління майном та інфраструктурою на місцевому рівні.
6. **Енергетика.** Документи, що регулюють відновлення енергетичної інфраструктури, забезпечення стабільного електро- та тепlopостачання, розвиток альтернативної енергетики, енергоефективність.
7. **Галузеве регулювання.** Зміни у функціонуванні окремих секторів економіки, зокрема програми їхнього розвитку у відповідь на виклики війни.
8. **Освіта.** Зміни в системі освіти, регуляції про безпеку учнів, професійне навчання, освітні програми для ВПО та ветеранів, а також нові формати навчального процесу.
9. **Цивільний захист.** НПА, що регламентують облаштування та нормативи укриттів, захисту населення під час бойових дій, реагування на надзвичайні ситуації.
10. **Довкілля.** Документи про оцінку екологічних наслідків війни, забруднення територій, захисту природних ресурсів та розмінування земель.
11. **Ресурси.** Акти про управління природними ресурсами (земля, вода, надра), а також їхнє використання для забезпечення економічної та продовольчої безпеки України.

12. **Інвестиції.** НПА, що регулюють залучення інвестицій, створення умов для інвесторів та підтримку існуючого бізнесу за рахунок нових інструментів фінансування.
13. **Інновації.** Акти, які сприяють впровадженню технологічних рішень у сфері відновлення, цифровізації, автоматизації процедур, використання даних та цифрових платформ.
14. **Нерухомість.** Акти про обіг нерухомого майна, а також проведення обстеження пошкоджених в результаті збройної агресії РФ будівель і споруд.
15. **Охорона здоров'я.** НПА, спрямовані на підтримку медичної системи, забезпечення доступу до послуг та реабілітацію постраждалих.
16. **Волонтерство і гуманітарна допомога.** Нормативне врегулювання діяльності волонтерів, спрощення процедур ввезення гуманітарної допомоги, реєстрація та облік гуманітарних вантажів.
17. **Закупівлі.** Зміни до процедури публічних закупівель в умовах війни.
18. **Військовий стан.** НПА про заходи правового режиму воєнного стану.
19. **Кордон.** Акти з розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури.

Рисунок 5 показує, що найбільша кількість НПА регламентують три процеси: планування, управління проектами та підтримка людей і підприємств. Увага до людей та бізнесів прогнозована, адже через війну з 2022 року багато українців були змушені залишити свої домівки — станом на осінь 2024 в Україні налічувалося понад [4,6 млн](#) ВПО, що становить майже 15% [населення країни](#) на підконтрольних територіях, серед внутрішньо переміщених осіб 60% — жінки.

Матриця на рисунку 5 показує, що підтримка людей і підприємств переважно здійснювалася за допомогою виплат (гроші виділяли на пільгову іпотеку, підтримку культурних інституцій, пільгові кредити) та компенсацій / репарацій (це компенсації жертвам сексуального насильства, компенсації на купівлю житла, а також компенсації власникам суден та енергетикам, виплачені за рахунок держбюджету. Україна планує згодом стягнути ці кошти з агресора). До категорії «людський капітал» увійшли кроки із забезпечення соціального захисту українців, рекомендації з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини на рівні територіальних громад, послуги соціальної адаптації ветеранів та повернення їх до цивільного життя, зусилля влади з повернення депортованих Росією українців, реабілітація та інтеграція колишніх російських бранців, виділення соціального житла внутрішньо переміщеним особам.

Рисунок 5. Матриця відповідності категорій та галузей НПА

Галузь	Процес						Всього
	урядування	планування	фінансування	управління проектами	підтримка підприємств і людей	контроль/звітність	
відбудова	6	4	10	15	1		36
військовий стан	1						1
волонтерство і гуманітарна допомога					4		4
галузеве регулювання	1	4	2		3		10
громади	1	11		2			14
довкілля		4		4		1	9
енергетика		2	1	8	3		14
закупівлі		1		1			2
інвестиції	1	1		3	1		6
інновації		5	1				6
компенсації		1	2	12	7	3	25
кордон		1					1
людський капітал	4	13	2	2	12	1	34
нерухомість				1	2	2	5
освіта	3	3	2		2		10
охорона здоров'я		4	1				5
ресурси		4		1	3		8
фінанси		2	3	1	9	3	18
цивільний захист	2		1	6		1	10
Всього	19	60	25	56	47	11	218

Аналіз ключових НПА у сфері відновлення на наявність гендерно-інклюзивної компоненти

В рамках нашого аналізу ми обрали 15 регуляцій, які, на нашу думку, є ключовими для здійснення відбудови України.

Таблиця 1. Аналіз НПА на наявність та врахування гендерно-інклюзивної компоненти (зелений — гендерно-інклюзивна компонента присутня в достатній мірі, жовтий — у недостатній мірі, червоний — відсутня, її потрібно додати)

Назва НПА	Короткий опис	Гендерно-інклюзивна компонента
1. Закон 156-VIII «Про засади державної регіональної політики» (2015 року зі змінами, ухваленими у 2022 і 2024 роках)	Хоча сам закон був ухвалений у 2015 році, після 2022 року до нього внесли низку змін, через що він потрапив до нашого огляду. Зокрема, Закон № 2389-IX , запровадив поняття «відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України» та додав до основних завдань регіональної політики сприяння відновленню постраждалих територій з розробкою та реалізацією відповідних планів та заходів. А Закон 3668-IX про міжнародне територіальне співробітництво визначає ключові засади міжнародного територіального співробітництва України з іноземними державами, яке сприятиме взаємовигідному партнерству українських регіонів/територій із членами міжнародного співтовариства, зокрема і з питань відновлення.	Закон містить « <i>принцип рівних прав та можливостей жінок і чоловіків</i> », який визначається як « <i>відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі та забезпечення рівних умов для реалізації прав жінок і чоловіків</i> » (ст. 3, пункт 12). Крім того, при розробці регіональних стратегій розвитку потрібно проводити оцінку гендерного впливу та оцінювати потреби бенефіціарів у регіоні. Це створює можливості для участі різних груп населення, в тому числі жінок та людей з інвалідністю. У законі прописаний « <i>принцип інклюзивності</i> » як « <i>дотримання інтересів осіб з особливими потребами шляхом урахування при формуванні і реалізації державної регіональної політики спеціальних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації такими особами їхніх прав і основоположних свобод</i> » (ст. 3, пункт 13).
2. Закон 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (2011 року, зі змінами, ухваленими зокрема у 2022, 2023, 2024, 2025 роках)	Хоча сам закон був ухвалений у 2011 році, після повномасштабного вторгнення до нього внесли низку змін. Зокрема Закон 2254-IX запровадив поняття програми комплексного відновлення області або територіальної громади. Такі програми розробляють органи влади на місцях та затверджують із урахуванням громадської думки. Зміни до закону від 12.05.2022 встановили, що Реєстр будівельної діяльності має містити розпорядження про демонтаж будівель і споруд, пошкоджених внаслідок бойових дій, які визнані	Закон передбачає створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення (ст. 2, пункт 10). Положення щодо доступності має міститися в проєктній документації (ст. 31, частина 10). Недотримання цих вимог є підставою для відмови у видачі сертифіката (ст. 39, частина 7). Засоби безперешкодного доступу можна встановлювати без документів, що дають право на будівельні роботи, та за відсутності документа про право власності чи користування земельною ділянкою, з дотриманням вимог законодавства, будівельних норм та правил (ст. 34, частина 4). Згідно з законом, до маломобільних груп

	аварійно небезпечними та становлять загрозу життю людей. А відповідно до закону 2486-IX, містобудівна документація має містити інформацію про інженерно-технічні заходи цивільного захисту.	відносять осіб з інвалідністю, тимчасовим порушенням здоров'я, вагітних жінок, громадян похилого віку, осіб з дитячими візками.
3. Закон 4225-IX «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо актуалізації та удосконалення деяких положень» (2025)	Закон встановлює єдині критерії відбору проєктів для державного фінансування. Більшість капітальних видатків будуть зосереджені на урядовому рівні та спрямовані на стратегічно важливі проєкти замість розподілу коштів між численними дрібними об'єктами та різними розпорядниками бюджетних коштів.	Зміни до Бюджетного кодексу України запроваджують системний гендерно орієнтований підхід до бюджетного процесу, вимагають від усіх учасників враховувати гендерні аспекти на етапах планування. Процес розробки бюджетних програм доповнено вимогою застосовувати гендерно орієнтований підхід, враховувати гендерні аспекти у процесі планування, виконання та звітування про виконання бюджетних програм (ст. 20, частина 10). Закон приділяє увагу питанням інклюзивності через підтримку вразливих груп населення, зокрема осіб з особливими освітніми потребами (ст. 103, частина 33) та ВПО.
4. Закон 3991-IX «Про основні засади державної кліматичної політики» (2024)	Документ створює правила відбудови України в контексті зменшення вуглецевого сліду й досягнення кліматичної нейтральності. Він визначає правові та організаційні засади державної кліматичної політики, адаптації до зміни клімату, виконання міжнародних зобов'язань України у цій сфері. Закон наближає національне кліматичне законодавство до права Європейського Союзу, зокрема Регламенту (ЄС) 2021/1119, який заклав підвалини для досягнення кліматичної нейтральності, та Регламенту (ЄС) 2018/1999 про управління Енергетичним Союзом та пом'якшення наслідків зміни клімату.	Одним із принципів державної кліматичної політики є гендерна рівність у процесі її формування та реалізації (ст. 3, пункт 1). Принцип прозорості та відкритості передбачає залучення заінтересованих сторін до формування, реалізації, моніторингу та оцінки державної кліматичної політики (ст. 3, пункт 16). Серед принципів окреслено і справедливу трансформацію — сприяння у забезпеченні гідного життя та заробітку усім працівникам та спільнотам (ст. 3, пункт 17). Хоча закон містить прямі згадки про гендерну рівність та справедливу трансформацію, він не деталізує конкретні механізми забезпечення гендерної рівності чи особливі заходи для вразливих груп населення. Тобто конкретизація цих принципів віднесена на рівень підзаконних нормативно-правових актів та стратегічних документів, які мають бути розроблені на виконання цього закону.
5. Закон України №2923-IX «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр	Закон визначає, що у разі знищення або пошкодження житла або майна громадян, зокрема внаслідок війни, громадяни мають право на отримання компенсації від держави. Закон регламентує створення Державного реєстру пошкодженого майна та визначає категорії майна, що підлягає компенсації, порядок її отримання та фіксації збитків, спричинених збройною агресією Росії.	В законі є чітке положення (частина 2 статті 2) про недопущення застосування привілеїв, у тому числі за <u>статтю</u>, віком, майновим станом та іншими ознаками. В іншому закон не містить спеціальних положень про жінок та чоловіків. Пріоритетне право на отримання компенсації (стаття 9) мають ветерани, особи з інвалідністю I та II груп, багатодітні сім'ї, ВПО. Закон надає можливість електронної подачі заяви та передбачає роботу виїзних пунктів прийняття заяв, що буде зручно для маломобільних людей.

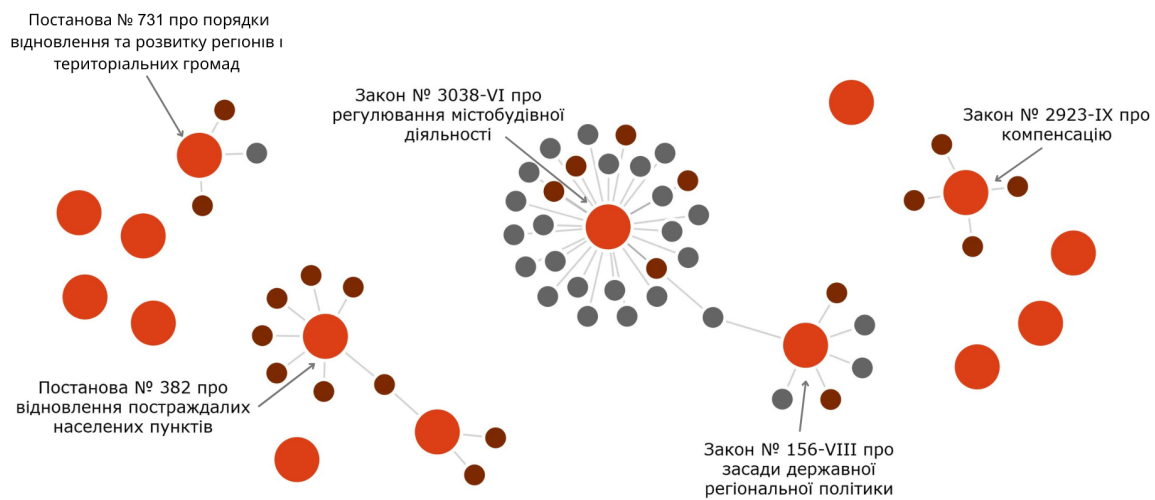
майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» (2023)		
6. Постанова Кабміну від 18.07.2023 № 731 «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад»	Документ затверджує порядок визначення територій відновлення та розробки планів відновлення і розвитку регіонів і громад. Громаду визнають територією відновлення, якщо вона постраждала від бойових дій чи окупації, має значне переміщення населення й погіршення соціально-економічної ситуації або на її території є руйнування інфраструктури чи житла.	Згідно з Порядком розроблення, реалізації та моніторингу плану відновлення, місцеві органи влади несуть відповідальність за обов'язкове врахування потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Загалом мета відновлення регіонів і територіальних громад включає «повернення в територіальну громаду та регіон внутрішньо переміщених осіб та біженців», що опосередковано стосується вразливих груп населення, серед яких можуть бути жінки, діти, люди похилого віку та особи з інвалідністю. Однак у постанові немає прямих згадок про врахування потреб чоловіків та жінок у процесі планування та реалізації планів відновлення. Зважаючи, що гендерна рівність є важливим принципом регіональної політики, що зазначено у відповідному законі, розробка і реалізація планів має враховувати гендерний аспект навіть якщо це не зазначено в постанові. Тому є сенс узгодити положення цих нормативно-правових актів (закону і постанови) між собою.
7. Постанова Кабміну від 14.10.2022 №1159 «Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них» (на виконання закону 3038-VI)	Постанова визначає порядок розроблення програм комплексного відновлення для територій, які постраждали внаслідок збройної агресії чи переживають соціально-економічні, інфраструктурні, екологічні чи інші кризові явища. Програму розробляє місцева рада та затверджує її після обговорення із громадськістю. Програма не є містобудівною документацією, не потребує стратегічної екологічної оцінки та може фінансуватися з держбюджету та за рахунок міжнародної допомоги.	У пункті 4 зазначено, що програма комплексного відновлення має сприяти впровадженню сучасних підходів, включно з інклюзивністю. Постанова також передбачає залучення громадськості до обговорення та розробки програм комплексного відновлення, що сприяє інклюзивності процесу і дає можливість різним групам населення брати участь у ньому. Хоча інклюзивність згадується як важливий принцип, документ не містить детальних механізмів забезпечення гендерної рівності та інклюзивності в процесах відновлення територій. У складі робочих груп не вказана вимога щодо представництва різних соціальних груп, зокрема жінок або людей з інвалідністю. Це означає, що громадські обговорення програм комплексного відновлення можуть бути формальними, без забезпечення реальної участі жінок і чоловіків, людей різного віку та фізичного стану, що обмежує врахування їхніх потреб у процесі відновлення територій.

8. Постанова Кабміну від 25.04.2023 №382 «Про реалізацію експериментального проекту щодо відновлення населених пунктів, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації»	Документ визначає перелік населених пунктів України, де проходитиме системна відбудова у межах соціально-урбаністичного експерименту. До затвердженого Кабміном переліку увійшли село Посад-Покровське (Херсонська обл.), село Ягідне (Чернігівська обл.), селище Бородянка (Київська обл.), село Мощун (Київська обл.), місто Тростянець (Сумська обл.), село Циркуни (Харківська обл.). Відповідно до головної ідеї проекту, кожен із шести населених пунктів підлягає комплексному відновленню. Тобто замість точкової відбудови окремих зруйнованих споруд буде проведена повна трансформація населеного пункту за новим плануванням, яке враховуватиме сучасні світові тенденції в архітектурі та водночас зберігатиме історичну спадщину. Однак реалізація проекту зіштовхнулася зі складнощами.	У Постанові № 382 відсутні як прямі, так і непрямі згадки гендеру та інклюзивності. Документ фокусується на технічних і процедурних аспектах відновлення, не приділяючи уваги потребам різних груп населення. Для покращення інклюзивності та гендерночутливого підходу варто було б додати до цього документу положення про врахування потреб різних груп населення при відновленні житла, включити вимоги доступності для нового будівництва та відновлення, передбачити механізми громадського обговорення та залучення кінцевих бенефіціарів до ухвалення рішень.
9. Постанова Кабміну від 14.02.2023 № 152 «Деякі питання забезпечення умов безбар'єрності, енергоефективності та вимог цивільного захисту»	Проектування, будівництво та відновлення об'єктів мають здійснюватися з урахуванням доступності й безпеки для маломобільних груп населення. Усі товари, закуплені за бюджетні та міжнародні кошти, мають відповідати цим вимогам, а публічні послуги — бути доступними для осіб з різними можливостями комунікації, зокрема з порушеннями слуху, зору, мовлення та когнітивними порушеннями.	Ця постанова безпосередньо присвячена питанням інклюзивності та містить ґрунтовні положення із забезпечення безбар'єрності. В ній описаний комплексний підхід до безбар'єрності, який охоплює вимоги до об'єктів будівництва, доступності товарів і транспорту, публічних послуг та інформації. Якби положення цієї постанови були інтегровані у Постанови № 1159 та № 382, це значно посилило б інклюзивність процесів відновлення територій та населених пунктів. Варто розробити чіткий механізм інтеграції цих вимог у всі програми відновлення, що розробляються в Україні.
10. Розпорядження Кабміну від 12.08.2022 № 752-р «Про схвалення Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та затвердження операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки»	Стратегія спрямована на досягнення гендерної рівності в усіх сферах життя суспільства. Зокрема вона передбачає забезпечення рівних прав жінок і чоловіків у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури та спорту, рівну участь в економічній діяльності. Стратегія передбачає протидію всім формам насильства, включно з насильством, пов'язаним із конфліктом.	Цей документ безпосередньо спрямований на забезпечення гендерної рівності та інклюзивності в Україні. Він охоплює практично всі сфери життя — від політики й економіки до освіти, охорони здоров'я та медіа. Стратегія враховує особливості різних груп населення, визнає множинну дискримінацію та пропонує конкретні механізми для подолання нерівності в усіх сферах життя.
11. Наказ Міністерства соціальної політики	Методичні рекомендації визначають алгоритм застосування гендерного підходу	Документ передбачає впровадження гендерного аналізу, створення гендерного профілю громади, а також врахування потреб жінок і чоловіків при

від 27.12.2022 №359 «Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад»	під час розробки місцевих програм розвитку та у подальшій діяльності територіальних громад. Ці рекомендації спрямовані на забезпечення рівних прав жінок і чоловіків та включають аналіз потреб різних груп населення, гендерний аналіз рішень та проектів на рівні територіальної громади, збір аналітичних даних для розв'язання проблем у сфері забезпечення рівних прав і консультації з громадськістю, зокрема представниками вразливих груп жінок та чоловіків.	плануванні та реалізації місцевих програм розвитку.
12. Постанова Кабміну від 11.10. 2024 №1163 «Про затвердження Порядку ведення Реєстру проектів (програм) міжнародної технічної допомоги»	Створення відкритого Реєстру проектів і програм міжнародної технічної допомоги, який автоматизує процеси залучення та використання донорської допомоги, в тому числі державної реєстрації, моніторингу проектів і акредитації виконавців.	У пункті 18 (підпункт 17) зазначено, що до Реєстру вноситься інформація про «відповідність проекту (програми) Цілям сталого розвитку». Це непрямий аспект, оскільки серед Цілей сталого розвитку є Ціль 5 «Гендерна рівність» та елементи інклюзивності в інших цілях. Пункт 30 встановлює, що інформація в Реєстрі є відкритою і загальнодоступною, що потенційно дозволяє проводити зовнішній аналіз проектів, у тому числі з погляду гендеру та інклюзивності. Для підвищення уваги до питань гендерної рівності та інклюзивності можна додати оцінку впливу проектів на різні групи населення, доступності електронного Реєстру для людей з різними формами інвалідності, звітність про гендерні аспекти реалізованих проектів.
13. Постанова Кабміну від 15.11.2022 № 1286 «Про реалізацію експериментального проекту зі створення, впровадження та забезпечення функціонування Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналіт ичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури»	Створення та впровадження Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови інфраструктури — DREAM. Система автоматизує планування фінансування робіт з відновлення інфраструктури, моніторинг процесів відбудови та використання фінансових ресурсів.	Відсутні вимоги з доступності інтерфейсу Єдиної цифрової системи для людей з різними формами інвалідності (зокрема, відповідність стандартам WCAG). Оскільки в анкеті проектів, які розміщені на DREAM, є такі запитання: «Чи має проєкт конкретні заходи щодо врахування необхідності доступу до об'єкта всіх груп населення, включно з особами з обмеженими можливостями та уразливими групами населення?», «Чи має проєкт конкретні заходи щодо врахування гендерних ризиків та забезпечення однакового доступу до послуги/інфраструктури?», варто передбачити для системи модуль / розділ для висвітлення гендерного впливу проєкту, щоб гарантувати проведення такої оцінки для проєктів.
14. Постанова Кабміну від 21.02.2023 №193 «Деякі питання діяльності центральных органів	Положення про Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України — орган, створений на базі Державного агентства автомобільних доріг та Державного агентства	Згідно з Положенням, Агентство «забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, залучення громадян до участі в управлінні державними справами, ефективну взаємодію з інститутами громадянського суспільства...». До таких інститутів можуть належати й громадські

виконавчої влади»	інфраструктурних проєктів для координації відбудови країни.	організації, що займаються питаннями гендерної рівності та інклюзивності. Серед завдань Агентства є «реалізація державної політики в частині здійснення заходів з будівництва... об'єктів житлової нерухомості, громадського призначення, виробничого комплексу, соціальної сфери...». Хоча прямо це не вказано, ці заходи мають враховувати потреби різних груп населення, включно з питанням гендерної рівності та доступності для людей з інвалідністю, згідно з іншими чинними законодавчими актами України. У цій Постанові питання гендеру та інклюзивності не в центрі уваги та не регулюються напряму. Імовірно, реалізація цих аспектів залежить від інших нормативно-правових актів та внутрішніх політик агентства.
15. Наказ Мінінфраструктури від 20.10.2023 № 964 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо пріоритизації проєктів ліквідації наслідків, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України»	Наказ затверджує методику для оцінки та ранжування проєктів, що спрямовані на ліквідацію наслідків війни, з урахуванням соціально-екологічних та фінансово-економічних критеріїв.	В методиці є індикатори, що напряму оцінюють ступінь інклюзивності об'єкта будівництва: це індикатори 29 та 30 «Внесок у безпечний інклюзивний простір». Йдеться про фізичну доступність для людей з обмеженими можливостями, людей похилого віку, дітей, батьків з дитячими візками та про наявність укриттів. Перевага надається проєктам (індикатор 7), спрямованим на розміщення ВПО, що непрямо сприяє інклюзії вразливих груп населення. Загалом усі проєкти мають відповідати державним будівельним нормам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», ДБН В.2.3-5:2018 «Вулиці та дороги населених пунктів», ДБН Б.2.2-5-2011 «Благоустрій територій». Втім, у документі відсутні прямі згадки про гендерну рівність або конкретні гендерні потреби. Для врахування цього аспекту пропонуємо розглянути включення додаткового критерію «гендерна рівність», за яким може оцінюватись рівність доступу до ресурсів та послуг для чоловіків та жінок у рамках певного проєкту.

Рисунок 6. Ключові НПА і зміни до них, внесені після 2022 року

А що із законопроектом «Про засади відновлення України»?

Окрему увагу варто приділити проєкту закону «Про засади відновлення України», який ще не зареєстрований у Верховній Раді, однак [опублікований](#) у 2024 році на сайті Міністерства розвитку громад та територій для громадського обговорення.

В його преамбулі йдеться про те, що закон має бути ухвалений задля *«створення інклюзивних механізмів для всіх людей світу, які хочуть підтримати стійкість, відновлення та розвиток України»*. Серед принципів закону є *«людиноцентричність»*, *«новий європейський Баухаус»* (ініціатива, започаткована в ЄС з метою практичної імплементації Європейського зеленого курсу, що включає принцип інклюзивності), *«відбудувати краще, ніж було»*, *«планування та пріоритизації відновлення»*, що передбачає першочергове спрямування ресурсів відновлення на найважливіші потреби українського суспільства, *«всі бачать все»* задля вільного доступу до інформації, та *«відсутність дискримінації та рівність прав та можливостей жінок і чоловіків»*. Це важливі підвалини для того, щоб зробити відбудову змістовною й уникнути марнування коштів.

У нормах законопроекту також є положення, спрямовані на забезпечення інклюзивності процесу відбудови. Наприклад, комплексне відновлення населеного пункту передбачає *«створення повноцінного життєвого середовища (у тому числі відновлення економічного потенціалу території, повернення внутрішньо переміщених осіб та біженців)»*. Біженці та внутрішньо переміщені особи належать до вразливих категорій населення, а тому важливо цілеспрямовано працювати над покращенням їхнього становища. Також в законі зазначено, що система DREAM *«створюється та ведеться з метою ... прозорості та доступності інформації про процес відновлення (у тому числі для маломобільних груп населення)»*. В нормативному акті є кілька норм про те, які органи влади відповідальні за проведення громадських слухань та обговорення проєктів відновлення. Для збільшення залучення громадян передбачена участь громадськості у відновленні: в першу чергу мова про *«проведення громадських слухань, консультацій з громадськістю, електронних консультацій, вивчення громадської думки»*. Крім того, органи влади можуть надавати *«інформаційну підтримку для ініціювання та впровадження громадянами, громадськими об'єднаннями проєктів відновлення»*.

Однак, як бачимо, законопроект не містить ані вимог про здійснення гендерно-правової експертизи підзаконних актів про відновлення, ні механізмів контролю за втіленням принципів людиноцентричності та забезпечення гендерної рівності. Це питання потребує опрацювання і включення у нормативний акт.

Додаток 1. Законодавчі терміни, що стосуються відновлення, гендерних підходів та інклюзивних механізмів

Відновлення та/або відбудова об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури (далі — відновлення та/або відбудова об'єктів) — комплекс робіт та заходів, спрямованих на реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт, нове будівництво об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури, які були пошкоджені або зруйновані, внаслідок збройної агресії Російської Федерації; реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт існуючих об'єктів нерухомого майна та інфраструктури, нове будівництво об'єктів, які забезпечують економічний розвиток регіонів;

Реконструкція — реконструкція, реставрація або капітальний ремонт об'єкта містобудування;

Модернізація — комплекс робіт з поліпшення експлуатаційних характеристик діючого устаткування заміною окремих складових частин більш досконалішими згідно з сучасними вимогами і нормами.

Будівництво — спорудження нового об'єкта, реконструкція, розширення, добудова, реставрація і ремонт об'єктів, виконання монтажних робіт.

Закупівля (державна, публічна) — придбання замовником товарів, робіт і послуг за державні кошти у встановленому законом порядку.

Ліквідація наслідків (надзвичайної ситуації) — проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються в разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей та майна, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації.

Критична інфраструктура — сукупність об'єктів інфраструктури держави, які є найбільш важливими для економіки та промисловості, функціонування суспільства та безпеки населення і виведення з ладу або руйнування яких може мати вплив на національну безпеку і оборону, природне середовище, призвести до значних фінансових збитків та людських жертв.

Інфраструктура об'єкта будівництва — будинки, у тому числі житлового фонду, будівлі, споруди будь-якого призначення, опори зовнішнього освітлення, колектори, системи водопостачання та водовідведення, вертикальні труби-стояки, системи кабельних коробів, трубопроводів, лотоків, драбин, поверхові розподільні монтажні шафи систем зв'язку та сигналізації (окремі або суміщені з електрообладнанням) тощо, що надаються або можуть надаватися власником інфраструктури об'єкта доступу у користування замовнику на договірних засадах.

Інвестиція — господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно.

Грант — фінансові ресурси, що надаються донором реципієнту на безповоротній основі та спрямовуються на реалізацію цілей, визначених програмою, проектом міжнародної технічної допомоги.

Реабілітація — комплекс заходів, яких потребує особа, яка зазнає або може зазнавати обмеження повсякденного функціонування внаслідок стану здоров'я у взаємодії з її середовищем.

Ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни.

Принцип інклюзивності — дотримання інтересів осіб з особливими потребами шляхом урахування при формуванні і реалізації державної регіональної політики спеціальних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації такими особами їхніх прав і основоположних свобод

Інклюзивність будівель і споруд — комплекс архітектурно-планувальних, інженерно-технічних, ергономічних, конструкційних і організаційних заходів для забезпечення доступності будівель і споруд, у яких кожна особа незалежно від віку, статі, інвалідності, функціональних порушень, рівня комунікативних можливостей або обставин може відчувати себе безпечно і комфортно без сторонньої допомоги і в міру своїх можливостей.

Маломобільні групи населення — особи, які відчувають труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні у просторі, зокрема особи з інвалідністю, особи з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітні жінки, громадяни похилого віку, особи з дитячими візками.

Особа з інвалідністю — особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист.

Особа з особливими освітніми потребами — це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення права на освіту, сприяння розвитку особистості, поліпшення стану здоров'я та якості життя, підвищення рівня участі у житті громади

Безбар'єрність об'єктів фізичного оточення — комплекс архітектурних, технічних та організаційних заходів, які забезпечують безперешкодний доступ до об'єктів фізичного оточення для осіб з інвалідністю.

Засоби безперешкодного доступу до об'єктів — інженерно-технічні, функціональні частини (елементи, конструкції) будинків, споруд будь-якого призначення, що відповідають нормативним вимогам щодо забезпечення доступності і безпеки об'єктів для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, зокрема пандуси, підйомники та платформи для осіб з інвалідністю, звукові системи тощо

Військово-професійна адаптація — комплексна система заходів, покликана сприяти процесу пристосування особи до психологічних та організаційно-технічних особливостей професійної діяльності.

Психологічна адаптація — система заходів, спрямованих на формування в особи здатності пристосовуватися до існуючих у суспільстві вимог та критеріїв за рахунок присвоєння їй норм і цінностей даного суспільства.

Професійна адаптація — комплексна система заходів, покликана сприяти процесу пристосування особи до психологічних та організаційно-технічних особливостей професійної діяльності на виробництві, успішному професійному становленню працівника.

Соціальна адаптація — допомога у проведенні аналізу життєвої ситуації, визначенні основних проблем, шляхів їх розв'язання; надання інформації з питань соціального захисту населення;

навчання, формування та розвиток соціальних навичок, умінь; допомога у зміцненні/відновленні родинних та суспільно корисних зв'язків, організації денної зайнятості та дозвілля.

Адаптація законодавства (зближення) — це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність із *acquis communautaire*; *acquis communautaire* — правова система ЄС, яка включає акти законодавства ЄС (але не обмежується ними), прийняті в рамках ЄС, спільної зовнішньої політики та політики безпеки, співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ.

Збитки — вартість втраченого, пошкодженого та (або) знищеного майна, що зазнало руйнівного впливу внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, ракетно-бомбових ударів в ході збройної агресії Російської Федерації, а також розмір витрат, необхідний для відновлення порушеного права (реальні збитки); та/або розмір доходу, який постраждалий міг би одержати за умови відсутності збройної агресії Російської Федерації (упущена вигода)

Гендерний підхід — стратегія, що забезпечує врахування інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід'ємної складової планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній і соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ.

Гендерно нейтральний підхід — політика неврахування відмінностей у становищі різних груп жінок і чоловіків, їхніх статусах, потребах, пріоритетах. Такий підхід передбачає, що державна політика і відповідні державні/регіональні програми однаковою мірою впливають на всі групи населення.

Гендерно чутливий підхід — урахування специфічних соціальних, культурних, економічних, політичних та інших характеристик умов життя та потреб жінок і чоловіків.

Гендерний аналіз — вивчення відмінностей між жінками та чоловіками в умовах, потребах, рівнях участі, доступу до ресурсів та управління ними, повноваженнях у прийнятті рішень тощо, зумовлених усталеними в суспільстві гендерними ролями (нормами, очікуваними моделями поведінки, діяльністю, характерними рисами, що вважаються притаманними для чоловіків/жінок).

Гендер — соціально закріплені ролі, поведінка, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок/чоловіків.

Гендерна рівність — рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дає змогу жінкам і чоловікам брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Гендерний аналіз — вивчення відмінностей між жінками та чоловіками в умовах, потребах, рівнях участі, доступу до ресурсів та управління ними, повноваженнях у прийнятті рішень тощо, зумовлених усталеними в суспільстві гендерними ролями (нормами, очікуваними моделями поведінки, діяльністю, характерними рисами, що вважаються притаманними для чоловіків/жінок).

Гендерно-правова експертиза — аналіз чинного законодавства, проєктів нормативно-правових актів, результатом якого є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Гендерний підхід — стратегія, що забезпечує врахування інтересів і досвіду жінок та чоловіків як невід’ємної складової планування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики і програм у політичній, економічній, культурній і соціальній сферах для отримання жінками та чоловіками рівних благ.

Гендерно нейтральний підхід — політика неврахування відмінностей у становищі різних груп жінок і чоловіків, їхніх статусах, потребах, пріоритетах. Такий підхід передбачає, що державна політика і відповідні державні/регіональні програми однаковою мірою впливають на всі групи населення.

Гендерно чутливий підхід — урахування специфічних соціальних, культурних, економічних, політичних та інших характеристик умов життя та потреб жінок і чоловіків.

Позитивні дії — спеціальні тимчасові заходи, що мають правомірну об’єктивно обґрунтовану мету, спрямовану на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях жінок і чоловіків щодо реалізації прав і свобод, встановлених Конституцією і законами України.

Рівні права жінок і чоловіків — відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі.

Рівні можливості жінок і чоловіків — рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків.

Рівні права жінок і чоловіків — відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі.

Громадське обговорення — процедура, спрямована на врахування думки громадськості, її представників, під час прийняття рішень.

Додаток 2. Словник для автоматизованого аналізу текстів на основі тематичного словника

1) "віднов", "відбудов"

2) r"реабіліт\w*", r"ветеран\w*", r"інклюз\w*", r"безбар\w*", r"адаптац\w*",
r"жінк\w*", r"чоловік\w*", r"рівні права", r"рівніст\w*", r"[гг]ендер\w*",
r"жінок і чоловіків", r"застосування [гг]ендерних підход\w*",
r"рівних прав", r"дотриман\w* прав люд\w*",
r"[гг]ендерно-правов\w* експертиз\w*", r"відсутн\w* обмежен\w*",
r"принцип інклюзивн\w*", r"безперешкодн\w* доступ\w*",
r"обмежен\w* фізичн\w* можливост\w*", r"маломобільн\w*",
r"[гг]ендерн\w* аспект\w*", r"особлив\w* освітн\w* потреб\w*",
r"внутрішньо переміщен\w* осіб", r"залученн\w* заінтересованих сторін",
r"привіл\w*", r"поверненн\w* в територіальн\w* громад\w*",
r"кінцев\w* бенефіціар\w*", r"громадськ\w* обговоренн\w*", r"подоланн\w* нерівн\w*",
r"вразлив\w* груп\w* населенн\w*", r"дискримінац\w*", r"різноманітн\w*", r"вагітн\w*",
r"похил\w* вік\w*", r"особлив\w* потреб\w*", r"біженц\w"

Читайте нас у соцмережах:

Вокс
Україна